

HTX Lúa Mẹ Phan Lâm: Gìn giữ "hạt ngọc" núi rừng, phát triển nông nghiệp xanh ở Lâm Đồng

10:19 23/07/2026

Trước nguy cơ giống lúa Mẹ truyền thống của đồng bào K'Ho và Raglai dần mai một, việc thành lập Hợp tác xã Lúa Mẹ Phan Lâm đã mở ra hướng đi mới trong bảo tồn nguồn gen quý, phát triển nông nghiệp hữu cơ và nâng cao giá trị nông sản bản địa. Mô hình này không chỉ tạo sinh kế bền vững cho người dân mà còn góp phần gìn giữ bản sắc văn hóa, khẳng định vai trò của kinh tế tập thể trong phát triển nông nghiệp xanh tại Lâm Đồng.

Sản phẩm gạo từ giống lúa Mẹ. (Ảnh: Quang Dũng)

Lúa Mẹ - nguồn gen quý được hồi sinh

Tại vùng cao Phan Sơn, nơi đồng bào K'Ho và Raglai sinh sống từ nhiều đời nay, giống lúa Mẹ được xem là "hạt ngọc" của núi rừng, gắn bó với đời sống, tín ngưỡng và các lễ hội truyền thống. Tuy nhiên, cùng với sự thay đổi trong phương thức sản xuất, diện tích canh tác giống lúa bản địa này từng đứng trước

nguyên cơ thu hẹp, đòi hỏi những giải pháp bảo tồn và phát triển lâu dài.

Trao giấy chứng nhận hữu cơ cho sản phẩm lúa Mẹ Phan Sơn tháng 1/2026.

Đầu năm 2026, Hợp tác xã Lúa Mẹ Phan Lâm, đặt tại thôn Kai Ya – Ya Mâu, xã Phan Sơn, chính thức được thành lập, đánh dấu bước ngoặt quan trọng trong hành trình xây dựng chuỗi giá trị cho giống lúa đặc sản của địa phương. Sự kiện diễn ra cùng thời điểm sản phẩm lúa Mẹ được cấp Giấy chứng nhận hữu cơ, mở ra cơ hội nâng tầm thương hiệu nông sản vùng cao.

Giống lúa Mẹ vốn được đồng bào K'Ho và Raglai gìn giữ qua nhiều thế hệ, trước đây chủ yếu phục vụ nhu cầu sinh hoạt và các nghi lễ truyền thống. Từ năm 2022, với sự hỗ trợ của Viện Khoa học Kỹ thuật Nông nghiệp miền Nam, giống lúa được phục tráng, hoàn thiện quy trình canh tác theo hướng hữu cơ và ứng dụng tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất.

Nhờ đó, thời gian sinh trưởng của cây lúa được rút ngắn gần hai tháng, năng suất và chất lượng được cải thiện đáng kể, tạo nền tảng để mở rộng diện tích sản xuất và phát triển thành sản phẩm hàng hóa.

Sản Phẩm gạo thuần tự nhiên của Hợp tác xã Lúa Mẹ Phan Lâm. (Ảnh: Quang Dũng)

Điểm nổi bật của lúa Mẹ là chất lượng hạt gạo với màu trắng sữa tự nhiên, hạt tròn, cơm mềm xốp, vị ngọt thanh và hương thơm đặc trưng của vùng núi cao. Được sản xuất theo quy trình hữu cơ, hạn chế tối đa phân bón và thuốc bảo vệ thực vật hóa học, sản phẩm ngày càng được người tiêu dùng đánh giá cao.

Xây dựng chuỗi giá trị, nâng cao thu nhập cho người dân

Sau khi thành lập, HTX Lúa Mẹ Phan Lâm tập trung phát triển các dòng sản phẩm chủ lực gồm gạo lúa Mẹ hữu cơ đóng gói, gạo nguyên hạt cao cấp và sản phẩm phục vụ quảng bá văn hóa, du lịch cộng đồng. Song song với sản xuất thương phẩm, HTX còn chú trọng bảo tồn nguồn giống để mở rộng vùng nguyên liệu trong những năm tới.

Nông dân chăm sóc lúa Mạ tại xã Phan Sơn.

Quy mô sản xuất cũng không ngừng được mở rộng. Từ khoảng 2 ha vào năm 2024, diện tích trồng lúa Mạ tăng lên gần 5 ha trong năm 2025 và hiện đạt gần 10 ha nhờ nhiều hộ dân tham gia liên kết cùng HTX. Toàn bộ sản phẩm được doanh nghiệp phối hợp bao tiêu, giúp người dân yên tâm đầu tư sản xuất và từng bước nâng cao thu nhập.

Không dừng lại ở giá trị kinh tế, HTX còn định hướng xây dựng thương hiệu gạo lúa Mạ gắn với câu chuyện văn hóa của đồng bào K'Ho và Raglai. Mỗi hạt gạo không chỉ là sản phẩm nông nghiệp mà còn phản ánh tập quán canh tác truyền thống, trở thành cầu nối quảng bá văn hóa bản địa thông qua các hoạt động du lịch trải nghiệm.

HTX Lúa Mẹ Phan Lâm tại thôn Kai Ya - Ya Mâu, xã Phan Sơn, tỉnh Lâm Đồng. (Ảnh: Quang Dũng)

Ông Mai Hồng Đăng, Chủ tịch UBND xã Phan Sơn cho biết, lúa Mẹ là đặc sản mang giá trị truyền thống và tâm linh của đồng bào địa phương. Việc sản phẩm được chứng nhận hữu cơ và HTX Lúa Mẹ Phan Lâm ra đời đúng dịp Tết Đầu lúa - lễ hội truyền thống của đồng bào Raglai và K'Ho - càng tạo thêm động lực để người dân gìn giữ giống lúa quý của quê hương.

Thời gian tới, HTX sẽ tiếp tục mở rộng vùng nguyên liệu hữu cơ, tăng cường liên kết với nông dân, doanh nghiệp và hệ thống phân phối nhằm hoàn thiện chuỗi giá trị từ sản xuất đến tiêu thụ. Đồng thời, HTX sẽ đầu tư khu trưng bày sản phẩm, nâng cấp bao bì, nhãn mác và hệ thống truy xuất nguồn gốc để đưa gạo lúa Mẹ tiếp cận các thị trường chất lượng cao.

Sự ra đời và phát triển của Hợp tác xã Lúa Mẹ Phan Lâm tiếp tục khẳng định hiệu quả của mô hình kinh tế tập thể trong khai thác lợi thế nông nghiệp bản địa, bảo tồn nguồn gen quý, nâng cao thu nhập cho người dân và gìn giữ bản sắc văn hóa của đồng bào dân tộc thiểu số. Đây cũng là hướng đi phù hợp với mục tiêu phát triển nông nghiệp xanh, nông nghiệp hữu cơ và xây dựng thương hiệu nông sản đặc trưng của tỉnh Lâm Đồng trong giai đoạn mới.

Hoàng Phương